

Innhold

Sammendrag.....	3
Summary in English.....	4
1. Innledning	5
1.1 Arbeidsgruppe for utarbeidelse av språkpolitiske retningslinjer for NHH	5
1.2. Eksterne føringer	6
1.3 NHHs egne føringer.....	6
2. Domenetap og parallellspråklighet.....	8
2.1 Domenetap	8
2.2 Parallellspråklighet.....	8
2.3 En både-og strategi	8
3. Utdanning	10
3.1 Situasjonen i Norge.....	10
3.2 Situasjonen ved NHH	10
Engelskspråklige studenter ved høyskolen.....	10
Undervisningsspråk.....	10
Eksamen.....	11
Kurstitler, profiltitler, kursbeskrivelser i Studiehåndboken.....	12
Vitnemål, vitnemålsvedlegg, Diploma Supplement.....	12
Informasjon til studentene	12
3.3 Arbeidsgruppens vurderinger	12
4. Forskning.....	15
4.1 Situasjonen i Norge.....	15
4.2 Situasjonen ved NHH	15
4.3 Arbeidsgruppens vurderinger	15
5. Formidling	17
5.1 Situasjonen i Norge.....	17
5.2 Situasjonen ved NHH	17
5.3 Arbeidsgruppens vurderinger	18
6. Administrasjonsspråk.....	20
6.1 Situasjonen i Norge.....	20
6.2 Situasjonen ved NHH	20
6.3 Arbeidsgruppens vurderinger	21
7. Forslag til språkpolitiske retningslinjer for NHH	23
Overordnede språkpolitiske retningslinjer	24
Utdanning	24
Forskning og formidling	24
Administrativt språk.....	24
Kvalitet i språket	25
8. Proposed language guidelines for NHH	26
Core language guidelines.....	27
Teaching.....	27
Research and publications.....	27
Administration	27
Quality of language.....	28
9. Litteratur og lenkesamling	29

Sammendrag

NHH har i kraft av sin posisjon som den ledende økonomisk-administrative utdanningsinstitusjonen i Norge, et særskilt ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk som fagspråk innenfor sine fagfelt. I tillegg er det viktig for høyskolen å fortsette sin internasjonale satsing. Hvordan skal høyskolen forholde seg til denne potensielle målkonflikten?

Rektor oppnevnte i 2009 en arbeidsgruppe for å utarbeide språkpolitiske retningslinjer for NHH. I henhold til arbeidsgruppens mandat skal retningslinjene legge til rette for videre internasjonalisering gjennom å sikre parallellspråklighet ved NHH der det er hensiktsmessig. Retningslinjene skal omfatte alle deler av høyskolens virksomhet – undervisning, forskning, formidling og administrasjon.

Det meste av teoriutviklingen i de økonomisk-administrative fagene skjer via det engelske språket. Videre er den faglige debatten i stor grad internasjonal. Forskere ved NHH publiserer i all hovedsak i engelskspråklige tidsskrifter. Dette er avgjørende for å kunne delta i den globale, faglige debatten og viktig for å befeste høyskolens internasjonale posisjon. Når nye fagområder etableres og vokser fram (domeneetablering) i Norge, blir engelsk derfor ofte det språket som anvendes for å kommunisere fagets innhold. For norsk som fagspråk betyr dette et domenetap, hvilket er uheldig med hensyn til formidling overfor det norske samfunns- og næringslivet. For å formidle forskningsresultatene til det norske samfunnet, må man parallelt utvikle en norsk økonomisk-administrativ terminologi. De norske faguttrykkene bør legges inn i den eksisterende termbasen ved NHH.

Målet om sterkere internasjonalisering gjør at høyskolen må opprettholde et bredt undervisningstilbud på engelsk. De senere årene har det blitt stadig mer engelsk i undervisningen på NHH. Situasjonen ved NHH pr. i dag er at de obligatoriske kursene på bachelornivå undervises på norsk, mens en stor del av de valgfrie bachelorkursene er på engelsk. På masternivå var andelen engelskspråklige kurs i 2009 ca. 60 %. Det er ikke uproblematisk at bruken av engelsk som undervisningsspråk er så høy. Undersøkelser viser at læringsutbyttet er størst om undervisningen blir gitt på morsmålet. Våre norske studenter ville dermed lært fagene bedre om undervisningen var på norsk.

Videre må det antas at studentene adopterer og benytter de engelske faguttrykkene når de kommer ut i arbeidslivet. Dette er uheldig, da studentenes språkbruk vil være viktig for å opprettholde et norsk økonomisk-administrativt fagspråk.

Administrasjonsspråket ved NHH bør som hovedregel være norsk. Prinsippet om parallellspråklighet og hensiktsmessighet vil så legge føringer for hva som skal oversettes til engelsk. Informasjon som berører både norske og utenlandske ansatte bør kommuniseres på både norsk og engelsk. Det betyr for eksempel at alle høyskolens nettsider skal foreligge på norsk, mens noen av disse kan oversettes til engelsk. Sentrale saksdokumenter og rapporter som berører større grupper av ansatte, avdelinger på tvers etc. bør foreligge på norsk, men med utførlige sammendrag på engelsk.

Det er viktig å legge til rette for at ikke-norskspråklige ansatte blir godt integrert både i NHH-miljøet og i samfunnet for øvrig. Dette er nødvendig om vi skal ha en demokratisk arbeidsplass hvor alle er i stand til å holde seg orientert om viktige saker som diskuteres på arbeidsplassen og hvor alle kan delta i debatten.

Summary in English

‘By virtue of its position as the leading institution in Norway for economic and administrative studies, NHH has a particular responsibility to uphold and develop Norwegian as a language for specific purposes in these areas. At the same time, it is important for NHH to continue to pursue its international focus. How should the institution handle this potential conflict of aims?’

In 2009 the Rector appointed a committee to establish language guidelines for NHH. Its mandate requires that the guidelines pave the way for further internationalisation by ensuring the use of Norwegian and English in parallel (hereafter referred to as parallel use of languages) at NHH where appropriate. The guidelines are to cover all areas of activity at NHH: teaching, research, dissemination of knowledge and administration.

Developments in economic theory tend to a large degree to occur in English. In addition, theoretical debate takes place largely on an international arena. Researchers at NHH publish most of their work in English-language journals. This is essential if they are to be a part of the global debate in the field, as well as being important in building NHH’s international position. When new domains are established in Norway, English is often used to communicate the content. For Norwegian as a professional language this implies a domain loss that is unfortunate when it comes to disseminating information to the Norwegian business community and society as a whole. In order to communicate research results to Norwegian society, we need to develop Norwegian terminology, and these terms ought to be added to the existing NHH termbase.

Since increased internationalisation is an objective at NHH, we must offer a wide range of courses in English. Recent years have seen a steady increase in the use of English for teaching purposes at NHH. While all compulsory courses at bachelor level are currently taught in Norwegian, a great many of the elective courses in the bachelor’s programme are taught in English. Approximately 60 per cent of courses at master’s level in 2009 were taught in English. Such extensive use of English as the teaching language is not without its problems: studies show that students get most out of courses taught in their native language. As such, Norwegian students at NHH would gain a better grasp of the subject matter if teaching was in Norwegian.

Furthermore, it is probable that NHH students will adopt English specialist terminology and continue to use it when they start work after graduation. This is unfortunate, as their use of language will be important for upholding Norwegian as a language for specific purposes within the economic and administrative domains.

The primary administrative language at NHH should be Norwegian. The principle of parallel use of languages where appropriate will dictate what needs to be translated into English. All information of relevance to Norwegian and foreign employees should be communicated in both Norwegian and English. For instance, the entire content of the NHH website must be available in Norwegian, while certain information on the website may also be made available in an English version. Important administrative documents and reports that affect large groups of employees or more than one department at NHH should be available in Norwegian, with extensive abstracts in English.

It is essential that we help non-Norwegian speakers become integrated at NHH and in Norwegian society as a whole. This is vital if we are to have a democratic workplace where everyone is able to stay informed about important matters discussed in the workplace and where everyone is able to participate in such discussions.

An English translation of the proposed language guidelines for NHH is presented in chapter eight.

1. Innledning

NHH har som den ledende økonomisk-administrative utdanningsinstitusjonen i Norge et særskilt ansvar for forskning, utdanning og formidling innenfor våre fagområder. Høyskolen skal videre være en drivkraft for samfunns- og næringsutvikling og dekke kunnskapsbehov i næringsliv og forvaltning. Ny kunnskap må kunne formidles til både studenter og allmennhet på en forståelig måte, og NHH må derfor ta ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk som fagspråk.

Samtidig er det viktig for høyskolen å fortsette sin internasjonale satsing. Internasjonalisering skal integreres i all faglig virksomhet og bidra positivt til kvalitetsutvikling og NHHs internasjonale omdømme. Det kan være nærliggende å tenke at vi må bruke mer engelsk på bekostning av norsk når vi kommuniserer, men det trenger ikke være slik.

Det som er sikkert er at vi trenger å bli mer bevisste på vår egen språkbruk. Følgende sitater kan tjene som eksempel på språkbruk som finner sted i auditoriene ved NHH:

- «Som skal execute samme kvalitet»
- «Det er consumer co-operation, det er intervjuer, det er whatever»
- «Vi kaller det operation modell»
- «Hvem som bestemmer hva og review prosessen»
- «Da opptrer jeg riktig i forhold til vår governance modell»
- «Måtte aligne de og stakeholderne»
- «Folk snakker om high potentials»
- «Du må nærmest ha performance kontrakter med alle, også gjøre recessment underveis»
- «La oss si at jeg blir rated som veldig god, og du blir rated til halvgod»

Høyskolen bør derfor utvikle en språkpolitikk som ivaretar både målet om økt internasjonalisering og målet om å ivareta og utvikle norsk fagspråk. Språkpolitikken må omfatte alle deler av høyskolens virksomhet og fremme god språklig kvalitet uansett språk eller målform.

1.1 Arbeidsgruppe for utarbeidelse av språkpolitiske retningslinjer for NHH

Rektor oppnevnte juni 2009 en arbeidsgruppe for å utarbeide språkpolitiske retningslinjer for NHH. Gruppen har blitt ledet av Marita Kristiansen (FSK) og har ellers bestått av Jon Iden (SOL), Tore Leite (FOR), Norvald Monsen (RRR), Linda Orvedal (SAM), Kjersti Danilova (Studieadministrasjonen), Sigrid Folkestad (Informasjonsavdelingen), Ingebjørg Myking (NHHS), Ingunn Aanes (NHHS), Frank Mortensen (direktørens stab) og Anita Jensen Søvik (direktørens stab). Oppdraget fra rektor er todelt:

Utvalget skal utarbeide språkpolitiske retningslinjer og skissere behovet for tiltak og handlingsplaner for å kunne følge retningslinjene og oppfylle vårt nasjonale ansvar for norsk som fagspråk innen våre fagområder.

Retningslinjene må omfatte alle deler av virksomheten – undervisning, forskning, formidling og administrasjon. Retningslinjene skal bidra til at NHH kan oppfylle sitt nasjonale ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk som fagspråk innen de økonomisk-administrative fagområdene, samtidig som de skal legge til rette for videre internasjonalisering gjennom å sikre parallellspråklighet ved NHH der det er hensiktsmessig.

Det blir i mandatet ikke nevnt noe om bokmål i forhold til nynorsk. Den generelle bestemmelsen for offentlige virksomheter sier at 25 % av de offentlige dokumentene (inkludert nettsider) skal være på nynorsk. Arbeidsgruppen velger å ikke gå nærmere inn i denne problemstillingen, utover å understreke viktigheten av at den generelle bestemmelsen overholdes.

1.2. Eksterne føringer

Stortinget vedtok i juni 2009 en ny paragraf i Universitets- og høyskoleloven. Den nye paragrafen lyder som følger:

*§ 1-7 Ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk
Universiteter og høyskoler har ansvar for vedlikehold og videreutvikling av norsk fagspråk.¹*

Endringen i loven må sees i sammenheng med situasjonen for norsk som fagspråk i forhold til særlig engelsk i utdanningssektoren, noe som er omtalt i *St.meld.nr. 35 (2007-2008) Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk* (Språkmeldingen)² og i *Norsk i hundre*.³ I stortingsmeldingen blir det henvist til at det overordnede målet for en slik språkpolitikk skal være å sikre det norske språkets posisjon som et fullverdig, samfunnsbærende språk i Norge. Det understrekes at arbeidet med å utvikle og holde levende et fullverdig vitenskapelig fagspråk på norsk peker seg ut som en språkpolitisk hovedutfordring i årene framover, og at forskning og høyere utdanning i så måte er den strategisk viktigste samfunnssektoren. Arbeidet for å motvirke domenetap for norsk språk i den akademiske verden må derfor stå i forgrunnen i den nasjonale språkpolitikken.

Meldingen legger til grunn at universitetene og høyskolene utformer egne språkstrategier med utgangspunkt i den språkpolitiske plattformen fra UHR.⁴ Vitenskapelig publisering og formidling bør skje på det språket som er mest relevant og naturlig for det aktuelle fagmiljøet og tilpasset aktuell målgruppe, dvs. norsk som nasjonalt fagspråk og engelsk som internasjonalt fagspråk. Det samme prinsippet bør gjelde ved formidling til allmennheten. UHRs retningslinjer slår fast at undervisningsspråket ved universiteter og høyskoler til vanlig bør være norsk, men at studenter på høyere nivå skal kjenne til og kunne bruke fagspråk både på norsk og på engelsk. Prinsippet om parallellspråkbruk bør være førende, men norsk skal fremdeles være hovedspråket.

1.3 NHHs egne føringer

I tråd med de nasjonale føringene, har NHH som mål å ta et nasjonalt ansvar for ivaretagelse av norsk fagspråk innenfor de økonomisk-administrative fagområdene. Styret for NHH vedtok i juni 2009 ny strategi for høyskolen,⁵ der norsk som fagspråk er omtalt i et eget delmål:

NHH skal ha et nasjonalt ansvar når det gjelder vedlikehold og videreutvikling av norsk som fagspråk innenfor de økonomisk-administrative fagområdene.

Strategien fastslår at bachelorprogrammet fortsatt skal være et norsk studium, mens ph.d.-programmet skal være internasjonalt og dermed engelskspråklig. Strategien sier ingenting om masterprogrammet i denne sammenhengen, annet enn at det skal være et program som er attraktivt for både norske og internasjonale studenter.

Strategien understreker at NHH skal være en drivkraft i samfunns- og næringsutvikling. Videre blir det i delmålene trukket fram at NHH skal være dagsaktuell og synlig i samfunnsbildet, at fagstaben skal være aktiv som en sentral premissleverandør i samfunnsdebatten, og at NHH skal arbeide for å gi allmennheten innsikt i vitenskapelig tenkning, metoder og resultater. Utfordringen er å kommunisere med resten av det norske samfunnet på en god og forståelig måte, hvilket taler for en språkpolitikk som fremmer utvikling av norsk fagspråk innen økonomisk-administrative fag ved NHH.

Samtidig ønsker NHH at internasjonalisering skal integreres enda sterkere i all faglig virksomhet ved høyskolen og bidra positivt til NHHs kvalitetsutvikling og internasjonale omdømme. Fag- og studiemiljøet skal være internasjonalt med god integrering av internasjonal fagstab og internasjonale studenter. Retningslinjene for ny språkpolitikk for NHH må derfor

¹ <http://www.regjeringen.no/pages/2178555/PDFS/OTP200820090071000DDDPDFS.pdf>

² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kkd/dok/regpubl/stmeld/2007-2008/stmeld-nr-35-2007-2008-.html?id=519923>

³ http://www.spraakbanken.uib.no/Dokumentasjon/norsk_i_hundre.pdf

⁴ http://www.uhr.no/om_uhr/sentrale_dokumenter/sprakpolitisk_plattform

⁵ (<http://haleru.no/om-nhh/om-nhh/strategi-for-nhh.aspx>)

legge til rette for videre internasjonalisering gjennom å sikre parallellspråklighet der det er hensiktsmessig.

2. Domenetap og parallellspråklighet

To begreper går igjen i den nasjonale debatten om engelsk versus norsk språk i samfunnet generelt, og høyere utdanning spesielt, nemlig *domenetap* og *parallellspråklighet*.

2.1 Domenetap

Begrepet *domenetap* brukes både om prosessen der et språk gradvis presser et annet til side innenfor et domene eller fagområde, og om resultatet der et språk har gått ut av bruk innenfor et gitt fagområde.

Språkmeldingen framhever domenetap som en av de største utfordringene i utformingen av en nasjonal språkpolitikk. For de økonomisk-administrative fagene kan en også se at det meste av teoriutviklingen skjer via det engelske språket og at den faglige debatten i stor grad er internasjonal. Alle instituttene ved NHH rapporterer at det meste av forskningen som publiseres skjer i engelskspråklige tidsskrifter. Et eksempel på et fagområde hvor teoriutviklingen er drevet via det engelske språket kan være regnskapsfaget, som de siste årene har vært preget av mange begrepsdiskusjoner i kjølvannet av Norges innføring av de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS/IAS). Et beslektet fagområde, revisjon, står nå foran den samme prosessen.

En form for domenetap vil være at nye fagområder etableres eller vokser fram (såkalt domeneetablering) i Norge, og at engelsk umiddelbart blir det språket som anvendes for å kommunisere fagets innhold. Slik domeneetablering er ofte tverrfaglige initiativer, og kan være et ledd i en internasjonaliseringsstrategi fordi en i Norge har kompetanse som gjør det spesielt viktig at vi bør delta i den globale debatten. Engelsk språkbruk vil da være både nødvendig og naturlig. En annen motivasjon kan være at en ønsker å tiltrekke seg utenlandske studenter og forskere. Et eksempel på dette kan være NHHs masterprofil ENE (Energy, Natural Resources and Energy) hvor målet blant annet er å skape faglig samarbeid som inkluderer både økonomiske, naturfaglige og politiske perspektiver. Denne masterprofilen er i sin helhet et engelskspråklig tilbud.

Utfordringen er hvordan opprettholde og videreutvikle norsk fagspråk og terminologi til bruk i både undervisning og allmennrettet formidling slik at en unngår domenetap på våre fagområder. Tverrfaglige prosjekter som fører til domeneetablering vil ofte være viktige, ikke bare for det internasjonale, men også for det norske samfunns- og næringslivet. Evne til å formidle og diskutere faglig innhold på norsk vil derfor være vesentlig.

2.2 Parallellspråklighet

Ut fra at det har blitt et nasjonalt mål å bekjempe domenetap, har prinsippet om *parallellspråklighet* vokst fram. Parallellspråklighet innebærer at en i tillegg til norsk bruker engelsk, eller et annet fremmedspråk, når det er formålstjenelig. Videre innebærer det at en bør unngå ureflektert og automatisk bruk av engelsk. Årsaken er at engelsk nyter godt av en positiv symbolfunksjon, noe som kan bidra til å fortrenge bruk av norsk når norsk vil være det mest naturlige og hensiktsmessige språkvalget (Ot.prp. nr. 71 (2008-2009)).⁶ Dette er også understreket i Språkmeldingen som slår fast at norsk skal foretrekkes dersom det ikke er bestemte grunner til at engelsk eller et annet fremmedspråk bør brukes i stedet. Dette er et prinsipp også NHO holder fast på i sin nylig vedtatte språkplakat, "Bruk norsk når du kan, og engelsk når du må".⁷

2.3 En både-og strategi

Parallellspråklighet betyr ikke at det beste forsvar mot domenetap vil være å arbeide for at norsk skal ta tilbake sin posisjon som eneste språk ved NHH. Målet om sterkere internasjonalisering gjør, for eksempel, at vi bør opprettholde et bredt nok undervisningstilbud på engelsk, og vi må også publisere på engelsk for å delta i den globale, faglige debatten.

⁶ <http://www.regjeringen.no/pages/2178555/PDFS/OTP200820090071000DDDPDFS.pdf>

⁷ http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/filer_og_vedlegg1/Spr%E5kvett%20for%20n%E6ringslivet-bm.pdf

Det er imidlertid slik at engelsk nå har tatt over som hovedspråk på NHH i enkelte sammenhenger. Instituttens nettsider foreligger for eksempel nå stort sett kun i engelsk språkdrakt. Kurs hvor undervisningsspråket er engelsk har også kun beskrivelse på engelsk, uten noe norsk sammendrag.

Målet bør derfor være at vi fokuserer på å utvikle en både-og-strategi, hvor norsk og engelskspråklig informasjon, dokumentasjon og terminologi utvikles parallelt der dette er hensiktsmessig, men hvor norsk fremdeles er hovedspråket. En slik strategi vil også være i tråd med de føringene som UHR har kommet med.

Arbeidsgruppen ønsker derfor å fokusere på hvordan oppnå god kvalitet i språket som benyttes i hele NHH-organisasjonen, uansett hvilket språk som brukes, det være seg norsk (bokmål og nynorsk) eller engelsk.

3. Utdanning

3.1 Situasjonen i Norge

I Bologna-erklæringen (1999)⁸ ble nærmere 30 europeiske land enige om felles mål for utviklingen av et enhetlig og sammenhengende europeisk område for høyere utdanning. Man ville legge bedre til rette for integrasjon og mobilitet av studenter og ansatte. Dette skulle bl.a. skje ved et felles gradssystem og et felles system for studiepoeng (ECTS-systemet).

I Norge er den nye gradsstrukturen og ECTS-systemet på plass slik at det er relativt enkelt å ta en bachelor hjemme og deretter en master ute, eller omvendt. Videre har de fleste høyskoler og universiteter i Norge lagt godt til rette for at studentene kan dra på utveksling ett semester eller to og for å ta i mot utvekslingsstudenter fra utlandet. I Norge skjer en stadig større del av undervisningen i høyere utdanning på engelsk. I følge NIFU-Steps undersøkelse om master-programmer (Rapport 36/2009, Masterprogrammer på engelsk i Norge. I bredde og nisjer)⁹ gikk 27 prosent av masterstudentene i Norge (2007/2008) på engelskspråklige programmer.

En undersøkelse om holdninger til bruk av engelsk i undervisningen i høyere utdanning gjennomført blant forelesere ved Universitetet i København i 2009¹⁰ slår fast at engelsk ses på som et mer effektivt og nyansert vitenskapsspråk enn dansk. Foreleserne mener at dansk fagspråk gradvis forsvinner når mye av undervisningen foregår på engelsk. De mener likevel at det er viktig å videreutvikle danske faguttrykk og at undervisning på lavere nivå i hovedsak bør foregå på morsmålet. Det er ingen grunn til å anta at situasjonen er annerledes i Norge, noe som også understrekes i en annen undersøkelse om språkholdninger i Norden (Kristiansen og Vikør 2006).

3.2 Situasjonen ved NHH

Engelskspråklige studenter ved høyskolen

I tråd med høyskolens strategi for internasjonalisering, har antall innvekslingsstudenter og antall utenlandske fulltidsstudenter økt de siste årene.

	2005	2006	2007	2008	2009
Antall utenlandske fulltidsstudenter*	50	54	82	99	125
Andel utenlandske fulltidsstudenter	5 %	5 %	6 %	6 %	8 %
Antall innvekslingsstudenter (ba og ma)	179	176	204	268	231

*Internasjonale gradsstudenter (MIB og ENE)

Det faglige tilbudet med en stor engelskspråklig kursportefølje er en av hovedforklaringene for denne utviklingen.

Undervisningsspråk

I bachelorprogrammet er norsk undervisningsspråket i alle obligatoriske kurs og i de fleste valgfrie allmenne kurs. Siden NHH har utveksling også på bachelornivået er det likevel nødvendig med et visst antall engelskspråklige kurs. Generelt har det vært et krav at undervisningsspråket i alle valgfrie økonomisk-administrative kurs (VOA-kurs) skal være engelsk, selv om det nylig er åpnet opp for en viss andel kurs også på norsk.

Totalt sett kan studietilbudet på engelsk ved høyskolen (fulltidsprogrammene) oppsummeres som følger:

	Ho4	Ho9
Bachelorkurs - obligatoriske	0 %	0 %
Bachelorkurs – valgfrie allmenne	8 %	7 %

⁸ http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/990719BOLOGNA_DECLARATION.PDF

⁹ http://www.nifustep.no/norsk/publikasjoner/masterprogrammer_paa_engelsk_i_norge

¹⁰ http://cip.ku.dk/pdf/publ/Underviseres_holdninger_til_engelsk_som_undervisningssprog.pdf/

Bachelorkurs - VOA	*	90 %
Masterkurs	24 %	57 %
Masterprofiler (antall)	1	2
Kurs – ph.d.	100 %	100 %

* VOA-kurs ble først tilbudt fra høsten 2005

Pensumlitteraturen i obligatoriske fag på bachelornivå fordeler seg omtrent likt på norsk- og engelskspråklig litteratur. Fordelingen her er ikke vesentlig endret sammenlignet med fem og ti år tilbake i tid. I en håndfull kurs kan studentene velge mellom et norskspråklig og et engelskspråklig alternativ.

Masterstudiet i økonomi og administrasjon (MØA) er i utgangspunktet et norskspråklig program, men to av masterprofilene er rent engelskspråklige: *International Business (INB)* og *Energy, Natural Resources and the Environment (ENE)*. Til disse to profilene tar høyskolen opp søkere med ikke-nordisk utdanningsbakgrunn, uten norskkunnskaper. Også i en vesentlig andel av kursene i øvrige MØA-profiler er undervisningsspråket engelsk (i gjennomsnitt vel 40 % av kursene). Totalt ligger andelen engelskspråklige kurs i MØA nå rundt 60 % (49 kurs høsten 2009), noe som innebærer en betydelig økning de siste årene. Ca 60 % av studentene som tok disse kursene høsten 2009 var norske.

I en spørreundersøkelse blant studentene i forbindelse med programevalueringen av MØA, mente ca 45 % av respondentene at antall engelskspråklige kurs som ble tilbudt i masterstudiet var passelig. Ca 30 % mente det var for få engelskspråklige kurs, mens kun et fåtall av studentene (3 %) mente det var for mange engelskspråklige kurs. Videre syntes vel 30 % av respondentene i studentundersøkelsen at språkproblemer hos studentene i liten grad hemmet undervisningen i de engelskspråklige kursene i særlig grad, mens 20 % var usikre på i hvilken grad språkproblemer har virket hemmende. Forelesers engelskkunnskaper ble i noe større grad enn studentenes oppfattet som en hemmende faktor.

Studentene står fritt til å velge hvilket språk de vil bruke i det selvstendige arbeidet i masterstudiet. Innenfor de ulike masterprofilene er andelen som har valgt å skrive utredningen på engelsk som følger:

	Totalt antall	Ant skrevet på engelsk	% skrevet på engelsk
Masterprofilen International Business	119	117	98,3 %
Norskspråklige masterprofiler	815	160	19,6 %
Totalt alle masterprofiler	934	277	29,70 %

Ph.d.-programmet er per i dag et rent engelskspråklig program, og samtlige kurs tilbys på engelsk. Kandidatene skal som hovedregel skrive avhandlingen og gjennomføre prøveforelesning og disputas på engelsk med mindre særskilt tillatelse er gitt fra PDU. Se også nærmere omtale i neste kapittel "Forskning".

Eksamen

Forskrift om eksamen ved Norges Handelshøyskole (fulltidsstudiene) sier at eksamensoppgaver utformes på norsk, evt. på andre språk i samsvar med studieplanen. I praksis betyr dette at eksamen blir utformet på engelsk i engelskspråklige kurs. Dersom ikke noe annet er særskilt fastsatt, kan besvarelsen skrives på norsk, andre skandinaviske språk eller engelsk.

Programutvalgene kan fastsette at eksamensbesvarelsen i enkeltemner skal leveres på et annet språk enn norsk. Det synes å være en tendens til at antall kurs hvor kursansvarlige ønsker at studentene må besvare eksamen på engelsk, øker. Dette gjelder særlig kurs hvor kursansvarlig er internasjonalt rekruttert, men også i andre kurs, f.eks. hvor en norsk kursansvarlig gjerne vil bruke internasjonalt rekrutterte stipendiater i sensurarbeidet.

Kurstitler, profiltitler, kursbeskrivelser i Studiehåndboken

Norskspråklige kurs betegnes med en norskspråklig tittel i de fleste sammenhenger, men er registrert også med en engelsk oversettelse av tittelen. *Engelskspråklige* kurs betegnes i alle sammenhenger med engelskspråklig tittel, og registreres ikke med noen norsk oversettelse. I enkelte sammenhenger, typisk engelskspråklige vitnemålsvedlegg, kreves likevel en oversettelse av norskspråklige titler.

Alle masterprofiler skal ha både en norskspråklig og en engelskspråklig betegnelse. Unntatt er de profiler som i all hovedsak gis på engelsk.

Alle kursbeskrivelser for *norskspråklige* kurs finnes i Studiehåndboken kun på norsk. Hver kursbeskrivelse inneholder likevel et kort sammendrag av innholdet i kurset på engelsk. Kursbeskrivelser for *engelskspråklige* kurs finnes i Studiehåndboken kun på engelsk.

Vitnemål, vitnemålsvedlegg, Diploma Supplement

Vitnemålet (diplomet) utstedes kun på norsk. I bunnteksten på diplommet gis en engelsk forklaring og oversettelse av graden. Sammen med vitnemålet utstedes ett vitnemålsvedlegg (karakterutskrift) på norsk og ett på engelsk.

Alle kandidater får også *Diploma Supplement* på engelsk, som er en beskrivelse av det norske utdanningssystemet og graden/studiet kandidaten har gjennomført, ment for bruk i internasjonale sammenhenger.

Informasjon til studentene

Flere utenlandske studenter har ført til et økt behov for informasjon til disse studentene. Nettsider og brosjyrer om det faglige innholdet, den faglige strukturen, og om opptakskrav- og prosesser osv må oppdateres og utvides, og kravet til språkkompetanse i det administrative støtteapparatet vil øke.

NHH har per i dag fokus på parallellspråklighet i tilfeller der målgruppen for informasjonen er både norsk- og engelskspråklige studenter. Dette gjelder eksempelvis ved utsendelse av ulike meldinger og nyhetsbrev til studentmassen. I brosjyremateriell benyttes norsk dersom brosjyren er rettet mot norskspråklige målgrupper, og engelsk for internasjonale målgrupper.

Kommunikasjon med enkeltstudenter/-søkere gjøres på norsk eller engelsk avhengig av hvilket studieprogram personen tilhører eller søker opptak til. For norskspråklige programmer forutsettes det at studentene/søkerne behersker norsk, og utgangspunktet er følgelig at kommunikasjonen skjer på norsk. Tilsvarende skjer kommunikasjonen med studenter i/søkere til NHHs engelskspråklige masterprofiler på engelsk.

NHHs forskrifter er utarbeidet og tilgjengeliggjort på norsk. Forskriftene som også retter seg mot internasjonale studenter er tilgjengelig på nettsidene i engelsk oversettelse.

Når det gjelder immatrikulering, arrangeres atskilte immatrikuleringer for norskspråklige og engelskspråklige studenter, holdt på hhv. norsk og engelsk. Det samme gjelder vanligvis for informasjonsmøter.

3.3 Arbeidsgruppens vurderinger

Som nevnt ovenfor, har det de senere år blitt stadig mer engelsk i undervisningen på NHH. De obligatoriske bachelorkursene undervises fremdeles på norsk, men halvparten av pensumlitteraturen er på engelsk. Argument for sistnevnte er at det for lærebøker er et langt større utvalg på engelsk enn på norsk og at lærebøker på engelsk ligger nærmere forskningsfronten (Hertzberg 1996).

På masternivå ble ca en fjerdedel av kursene undervist på engelsk i 2004. Denne andelen har i 2009 økt til ca. 60 %. Økningen i antallet engelskspråklige kurs er trolig et resultat av etterspørselen etter engelskspråklige kurs hos internasjonale studenter, at instituttene har ansatt engelskspråklige forelesere og iverksettelsen av en ny engelskspråklig masterprofil (ENE) i 2008/2009. En konsekvens av at studentene i så stor grad blir eksponert for det engelske språket, er at de får mye trening i å lese og skrive på engelsk, og de vil raskere venne seg til engelsk som arbeidsspråk.

Arbeidsgruppen mener likevel at utviklingen mot mer engelsk i undervisningen ikke er uproblematisk, spesielt på bachelornivå. En stor del av studentene har ikke hatt engelsk siden første året på videregående og har dermed begrenset engelskkompetanse. Hellekjær (2005) konkluderer blant annet med at to tredjedeler av avgangselevne i videregående skole ikke ville klare opptakskravene til et studium i et engelskspråklig land. I samme studie slås det fast at mellom 30 og 40 prosent av studentene i Norge mente at de hadde vansker med å lese engelsk.

I henhold til UHRs rapport *Framlegg til ein språkpolitikk for universitet og høgscolar i Noreg*¹¹ utnytter man sine kognitive evner langt bedre på morsmålet. UHR-rapporten konkluderer med at norsk normalt sett vil være det mest hensiktsmessige for at studenter med norsk som morsmål skal få størst mulig læringsutbytte. Det blir i UHR-rapporten henvist til en undersøkelse i *Ugeskrift for Læger* (Guldbrandsen et al 2002) som viser at ferdig utdannede leger som er vant å lese engelsk fagspråk får med seg 25 % mindre informasjon enn når de leser på morsmålet.

Det er liten tvil om at studentene ville lært faget bedre, om de hadde vært sikre på meningsinnholdet som ligger bak de engelske faguttrykkene. For NHH gjelder dette som sagt særlig kurs i bachelorprogrammet, der studentene fremdeles strever med de grunnleggende begrepene. Flere norske lærebøker, evt. annen norskspråklig litteratur, vil også lette overgangen fra videregående skole til høyere utdanning.

Når undervisningen og pensumet ikke er på samme språk, eller når foreleser blander norske og engelske faguttrykk i samme forelesning slik eksemplene i avsnitt 1 viser, kan det ofte være vanskelig for studentene å finne koblingen mellom de norske og engelske faguttrykkene, eller mellom faguttrykkene og begrepene.

Effekten kan bli at studentene adopterer og benytter de engelske faguttrykkene, uten å fullt ut forstå meningsinnholdet som ligger bak uttrykkene. Et enkelt hjelpemiddel for dette dilemmaet, kan være at foreleser utarbeider norsk-engelsk termlister som kan inngå i NHHs termbase, som er en elektronisk termbase for norsk-engelsk terminologi tilgjengelig via internettet.¹² Slik vil studentene kunne opparbeide seg en parallellspråklig kompetanse samtidig som de arbeider med pensum i faget. En slik ressurs vil også kunne bidra til en mer bevisst bruk av både norske og engelske faguttrykk i norskspråklige kurs.

Videre kan det være hensiktsmessig å gi bistand til foreleserne for å bedre engelskkunnskapene deres. Støtte til å heve forelesernes kompetanse i engelsk kunne vært organisert internt på NHH eller i samarbeid med for eksempel UiB og Høyskolen i Bergen. Arbeidsgruppen mener også det kunne vært aktuelt å tilby opplæring til masterstudentene. De kunne for eksempel tilbys kurs både i engelsk generelt og akademisk skriving spesielt, tilsvarende det tilbudet som per i dag gis til ph.d.-kandidatene.

Ved NHH har det bevisst blitt jobbet for mer bruk av engelsk i undervisningen, bl.a. for å forberede studentene på videre forskerkarriere og internasjonale jobber. Det ble også gjennomført bedriftsintervjuer som et ledd i masterevalueringen, og i disse la bedriftene vekt på viktigheten av språk, utveksling og kulturforståelse hos studentene. De aller fleste kandidatene NHH utdanner vil få seg jobb i Norge og trenger dermed også kunne kommunisere godt på norsk etter endt utdanning. De må være i stand til å formidle sin fagkunnskap til kollegaer uten samme type utdanning og spesialkompetanse. NIFU-Steps undersøkelse (se avsnitt 3.1) viser imidlertid at flesteparten av masterkandidatene arbeider innenlands og utenfor forskningssystemet. Andelen kandidater som tar arbeid i utlandet, utgjør kun 1,5 til 2,5 prosent av alle kandidatene som er utdannet i Norge.

Det særskilte fagspråket og den allmenne språkbruken til de uteksaminerte kandidatene kan bli viktig for om norsk forblir et komplett og samfunnsbærende språk eller ikke. Dette betyr ikke at arbeidsgruppen nødvendigvis ønsker å argumentere for mindre engelsk i undervisningen, men at vi må ha en bevisst holdning til hvorfor vi velger som vi gjør og hvilke konsekvenser det eventuelt vil få for opprettholdelsen av et norsk fagspråk.

Som rapporten *Norsk i hundre* slår fast, er det gode pedagogiske grunner til at den grunnleggende undervisningen bør være på norsk, og at engelsken bør komme i neste omgang. En annen grunn til at

¹¹ http://www.uhr.no/documents/Framlegg_til_ein_spr_kpolitikk_for_UHsektoren_1.pdf

¹² <http://www.nhh.no/en/research---faculty/departement-of-professional-and-intercultural-communication/current-research-projects.aspx>

studentene må tilegne seg det norske fagspråket er at god yrkesutøvelse etter endt studietid vil kreve at de kan formidle kunnskapene sine på norsk. I forbindelse med domeneetablering, altså etablering av nye fagområder, vil det være behov for å etablere en norskterminologi. Den nye terminologien i forbindelse med domeneetableringen må følges opp også i undervisningen ved høyskolen. I tråd med dette, mener derfor arbeidsgruppen at all obligatorisk undervisning i bachelorstudiet bør være på norsk. Arbeidsgruppen foreslår også at det bør utarbeides klare retningslinjer med hensyn til mulighet for å kunne avholde engelskspråklige kurs på norsk – dersom det er få eller ingen fremmedspråklige deltakere.

Det er likevel viktig at NHH har et tilbud til innvekslingsstudentene. Behovet for engelskspråklige kurs er per i dag tenkt dekket gjennom de økonomisk-administrative valgfagene (VOA-kursene) og arbeidsgruppen vil understreke at det er viktig at dette tilbudet opprettholdes. I tillegg mener arbeidsgruppen det er viktig at fremmedspråklige studenter får et tilbud om kurs i norsk språk, kultur og samfunn, tilpasset lengden på studieoppholdet, noe som i dag er dekket gjennom kursene NOR 010, NOR 011 og ELE 426.

Arbeidsgruppen mener videre at høyskolen må ta stilling til hvor mye engelsk det skal være i undervisningen på masternivå. Både for å imøtekomme de utfordringene det ligger i å studere et fag på et språk som ikke er ens morsmål, og for å sørge for at studentene tilegner seg et norsk fagspråk, vil det være naturlig å holde på at en viss andel av kursene også på masternivå fortsatt skal gis på norsk. Oversikten over engelskspråklige studenter ved NHH viser at flertallet av studentene på masternivå fremdeles er norskspråklige. Gitt prinsippet om at valg av språk bør være hensiktsmessig ut fra hvem kommunikasjonen retter seg mot, foreslår derfor arbeidsgruppen at minst halvparten av kurstilbudet skal være på norsk.

Arbeidsgruppen har ingen større innvendinger mot NHHs språkpraksis med hensyn til utredninger og vitnemål. Når det gjelder eksamensspråk, synes arbeidsgruppen det er en uheldig utvikling at antallet kurs hvor studentene må besvare eksamen på engelsk, øker, siden det er rimelig å anta at dette kan redusere kvaliteten på besvarelsen.

Selv om arbeidsgruppen har valgt å ikke gå nærmere inn på bruken av bokmål og nynorsk, bør det nevnes at NHH har en utfordring når det gjelder å nå målet om at eksamensoppgaver skal utarbeides på begge målformer.

Når det gjelder kurs- og profiltitler mener arbeidsgruppen at dagens praksis som tilsier at engelskspråklige kurs ikke får en norsk tittel, er uheldig og at det bør benyttes både engelske og norske titler for alle kurs i Studiehåndboken. Korte sammendrag av kursbeskrivelsene bør også presenteres både på norsk og engelsk. Generelt bør NHH tilstrebe større grad av parallellspråklighet i kommunikasjon med studenter.

4. Forskning

4.1 Situasjonen i Norge

Norsk i hundre slår fast at høyere utdanning er ett av de områdene hvor det ikke er en selvfølge at norsk vil være i bruk i framtida ved siden av engelsk, blant annet fordi vitenskapelig publisering i stor grad skjer på engelsk. I regi av UHR utviklet Norge det som populært kalles "tellekantreformen" i perioden 2003-2004, beskrevet i publikasjonen *Vekt på forskning. Nytt system for dokumentasjon av vitenskapelig publisering*.¹³ Fra og med 2006 har dette systemet inngått som en del av Kunnskapsdepartementets finansieringssystem for høyere utdanning. Et viktig utgangspunkt for systemet er nomineringen av nasjonale publiseringskanaler, slik som tidsskrifter, serier og forlag, i to nivå, nivå 1 og 2.

Ser en på tidsskrift på nivå 2, som er det høyeste nivået for vitenskapelige publiseringskanaler, er det på listen for økonomisk-administrative fag 53 tidsskrift/serier. Alle disse har en engelskspråklig tittel. For nivå 1 er listen betydelig lengre (801 titler per 30. november 2009), og av disse har fire tidsskrift norskspråklig tittel, en håndfull nordisk tittel samt at knapt 40 tidsskrifter er på et annet fremmedspråk enn engelsk. De resterende tidsskriftene er alle engelskspråklige.

4.2 Situasjonen ved NHH

Fordelingen av tidsskrifter på nivå 1 og 2 mellom henholdsvis norskspråklige og engelskspråklige tidsskrifter inne de økonomisk-administrative fagene legger en del føringer for hva som blir formidlingsspråket for publikasjoner fra NHH om en skal få uttelling i det nasjonale tellesystemet. Vitenskapelig ansatte ved NHH publiserer da også i all hovedsak i engelskspråklige tidsskrifter. I tillegg har NHH noen tellende publikasjoner på norsk og andre fremmedspråk, samt innenfor andre fagområder enn de økonomisk-administrative fagene.

Det er de nasjonale fagmiljøene, inkludert NHH som selv har nominert tidsskriftene og forlagene som står på listene. Det er derfor rimelig å anta at listene reflekterer en situasjon der engelsk sees på som formålstjenelig for å nå de en ønsker å nå med sitt forskningsresultat, nemlig andre fagspesialister internasjonalt.

4.3 Arbeidsgruppens vurderinger

I NHHs strategi slås det fast at NHH skal være en internasjonalt anerkjent forskningsinstitusjon med spisskompetanse på internasjonalt toppnivå. Evne til å delta i det internasjonale forskningssamfunnet er svært viktig, noe som også bør være reflektert i publiseringsprofilen vår. For arbeidsgruppen er det derfor viktig å understreke at valg av publiseringsspråk må være bestemt av hvem forskningen retter seg mot. Det innebærer at engelsk ofte vil være mest relevant, selv om både norsk fagspråk og andre fremmedspråk også vil være aktuelle.

Gitt de nasjonale føringene og NHHs ønske om å befeste sin posisjon gjennom regelmessig publisering i de beste internasjonale tidsskriftene, vil et viktig tiltak kunne være å styrke den enkeltes forskerkompetanse ved å gi et tilbud i hvordan skrive bedre akademisk engelsk. Et konkret tiltak for å høyne denne kompetansen vil være å utvide tilbudet som per i dag gis til våre ph.d.-kandidater gjennom kurset *MET513 - Academic Writing in a Research Setting*, til også å omfatte fast vitenskapelig ansatte. Dette kurset har som hovedfokus å bevisstgjøre forskerne på de lingvistiske og argumentative verktøyene vi har tilgjengelig for å bedre få formidlet og oppnå aksept for våre krav om ny kunnskap.

Ph.d.-kandidatene våre får også tilbud om konkret språklig bistand. Dette tilbudet bør utvides til også å omfatte de fast vitenskapelige ansatte gjennom å etablere et tilbud om språkvask og kvalitetssikring av artikler, sammendrag av innlegg, etc. Dette er viktig for å sikre at NHHs evne til primærpublisering ikke hindres av lav kvalitet i språket. Et slikt tilbud kan enten bety en egen stabsfunksjon ved NHH, eller at NHH knytter til seg ekstern faglig ekspertise, gjerne i samarbeid med f.eks. UiB og Høgskolen i Bergen.

¹³ http://www.uhr.no/documents/Vekt_p_forskning_sluttrapport.pdf, UHR 12. november 2004

Arbeidsgruppen ser det som en ideell målsetting at den enkelte forsker oppfordres til å publisere sine arbeider parallelt, dvs. både gjennom de nasjonale publiseringskanalene (som ofte vil skje på engelsk) og gjennom en populærvitenskapelig kanal på norsk. En mindre ambisiøs målsetting vil være at når en publiserer på engelsk, skriver en samtidig et sammendrag på norsk hvor norske faguttrykk tas i bruk. For ph.d.-avhandlinger og masteroppgaver bør det skrives en fylldig oppsummering på norsk av hovedlinjene i arbeidet, mens det for forskningsartikler skrives et kortere sammendrag på norsk som registreres i ForskDok. Videre bør alle forskningsprosjekter presenteres med nettsider på både norsk og engelsk. Disse tiltakene vil føre til at hver enkelt forsker bidrar til å etablere og videreutvikle norske faguttrykk i det ny kunnskap formidles.

Evne til formidling av resultatene på et godt norsk språk er derfor vesentlig. Når NHH har som målsetting å være drivkraft for samfunns- og næringsutvikling og dekke kunnskapsbehov i næringsliv og forvaltning, taler dette for en aktiv deltagelse i utviklingen av norsk fagspråk innen våre fagområder.

Disse tiltakene vil også bidra til at NHHs informasjonsavdeling kan arbeide mer aktivt med å få formidlet NHHs forskning og dermed bidra til å nå NHHs strategiske mål (se avsnitt 5 om allmennrettet formidling).

Videre bør arbeidet med å registrere og tilgjengeliggjøre norsk og engelsk økonomisk-administrativ terminologi i *NHH termbase*¹⁴ videreføres for å sikre en felles forståelse av begreper og relasjoner mellom disse, samt hvilke faguttrykk som skal brukes til å representere begrepene, både på norsk og engelsk. En må søke å skape en bevissthet og vilje til å bruke denne i hele NHH-organisasjonen.

¹⁴ <http://www.nhh.no/en/research---faculty/department-of-professional-and-intercultural-communication/current-research-projects.aspx>

5. Formidling

5.1 Situasjonen i Norge

Mens vitenskapelig publisering i stor grad skjer på engelsk, skjer formidling til allmennheten i all hovedsak på norsk. Allmennrettet formidling er av UHRs formidlingsutvalg definert som:

formidling [...] rettet mot det brede publikum, allmennheten, og [som] skjer utenfor profesjonelle faglige sammenhenger hvis vi unntar at selve mediene som bidrar til forskningsformidlingen kan være profesjonelle: Aviser, TV, radio, forlag m.v. er ofte viktige mellomledd i allmennrettet formidling.¹⁵

Kunnskapsdepartementets finansieringssystem for universitet og høyskoler har som nevnt i avsnitt 4.1, egne resultatbaserte komponenter for forskning og utdanning, men ikke for den tredje hovedoppgaven, formidling. Det at tellekantsystemet premierer vitenskapelige arbeid som i stor grad er skrevet på engelsk, får konsekvenser for den allmennrettede og brukerrettede forskningsformidlingen som stort sett vil foregå på norsk.

I *St.meld.nr. 30, Klima for forskning (2008-2009)*¹⁶ blir det presisert at det er behov for å stimulere institusjonenes samfunnskontakt og at en vil vurdere innføring av en formidlingskomponent på nytt. Regjeringen vil "be institusjonene sette mål for egen formidlingsaktivitet og gjøre klart at de selv kan velge å måle og belønne denne" (12.4.1.). Dette sier noe om hvor stor vekt som legges på samfunnsansvaret, og at formidling av forskning ikke bare skal treffe forskersamfunnet, men også allmennhet, næringsliv og offentlig sektor.

Både publisering, popularisering og annen type samfunnskontakt, med for eksempel næringsliv og politikere, skal føre til at forskningsresultater bidrar til verdiskaping, løser utfordringer i samfunnet og utvikler nye produkter eller metoder. Denne formen for kommunikasjon forutsetter bruk av et godt utviklet norsk fagspråk.

5.2 Situasjonen ved NHH

NHHs strategi slår fast at forskningen skal danne grunnlag for forskningsbasert undervisning. Videre skal forskningsaktivitetene bidra til ny innsikt for nærings- og samfunnsnivå, med særlig fokus på kunnskaps- og kompetansebehovene i næringsliv og forvaltning.

Den allmennrettede og brukerrettede formidlingen ved NHH foregår typisk gjennom populærvitenskapelige bøker og artikler, aviskronikker, debattinnlegg, intervju i media, Forskningsdagene, deltakelse på næringsfaglige konferanser, og gjennom kommunikasjon rettet mot offentlig forvaltning, Paraplyen, www.forskning.no og NHH Bulletin.

Denne delen av forskningsaktiviteten dreier seg primært om oppdragsforskning eller formidling av forskningen til samfunnet for øvrig. Det må antas at disse målgruppene ikke har inngående kjennskap til de engelske faguttrykkene innenfor våre fagområder. Dersom høyskolens fagmiljø mangler norskspråklig formidlingskompetanse, vil NHHs målsetting om å bidra til ny innsikt for nærings- og samfunnsnivå være truet.

Generelt i den allmennrettede formidlingen er tilgang på norsk terminologi en utfordring. Følgende utdrag fra Paraplyen kan være illustrerende eksempler:

Om fjorten dager kommer Procter & Gamble til Bergen og NHH for å holde "skills-seminar" i brand management for CEMS-studentene. P&G har to formål med besøket.[...]

[...] Per Östberg kommer fra Handelshögskolan i Stockholm hvor han nettopp har fullført doktorgradsstudiet. Östbergs spesialområder er innenfor corporate governance og portfolio choice. Tittelen på avhandlingen hans er Corporate Disclosure and Investor

¹⁵ <http://www.uhr.no/utvalg/formidling/Formidlingsprosjektetindikatormodell.htm>, besøkt 30. juni 2005

¹⁶ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-30-2008-2009-.html?id=556563>

Recognition. Ved NHH vil Östberg i tillegg til forskning holde masterkurs i corporate finance og invest management.

The Argentum Prize 2009 er åpen for NHH-studenter [...] som har skrevet om et område som er relevant for private equity-områdene buyout eller venture. Konkurransen er åpen for oppgaver skrevet på norsk og engelsk.

Eksemplene viser at det er vanskelig å formidle innholdet til ikke-spesialister når de engelske faguttrykkene beholdes. NHHs informasjonsavdeling må ofte la engelske faguttrykk passere i norske tekster fordi en ikke finner dekkende, "NHH- autoriserte" norske faguttrykk.

5.3 Arbeidsgruppens vurderinger

Det er en utfordring for NHH at en del i fagstaben ikke bruker, bevisst eller ubevisst, norske faguttrykk. Dette kan skyldes at det ikke eksisterer norske faguttrykk.

Eksempler på dette er begreper som på kort tid har fått allmenn interesse, og hvor vi ennå ikke har klart å etablere gode norske faguttrykk slik som *subprime*, *hedge fund* og *CDO-strukturer*. Disse representerer begrepsinnhold som det er behov for å formidle til både studenter og til samfunnet forøvrig på en hensiktsmessig måte. Andre begreper har fått sine norske ekvivalenter, slik som *corporate branding vs merkevarebygging* og *corporate governance vs eierstyring og selskapsledelse*.

Mangelen på norske faguttrykk, eller manglende bruk av eksisterende norske uttrykk, kan gå utover kvaliteten på formidlingen ved at allmennheten ikke forstår innholdet i det som en forsøker å formidle. Disse faguttrykkene er ofte helt sentrale for forståelsen av innholdet. NHH kan videre gå glipp av viktige medieoppslag, ved at massemediene ikke klarer å fange opp aktuelle saker på grunn av dårlig kommunisert innhold.

Det hevdes jevnlig at vi mangler norsk terminologi og at vi derfor må bruke engelsk. Gitt at NHH nå har fått et ansvar for å ivareta og videreutvikle norsk fagspråk, samtidig som strategien vår slår fast at vi ønsker å ta ansvar innen de økonomisk-administrative fagene, betyr det i så fall at NHH har en utfordring når det gjelder å utvikle norsk terminologi der dette mangler for at vi skal kunne kommunisere godt og hensiktsmessig innen våre fagområder – også ut over den faginterne konteksten mellom fagspesialistene.

For å gjøre formidlingsarbeidet bedre, vil det derfor være viktig å få etablert en språkpolitikk som gir f.eks. Informasjonsavdelingen støtte for at man skal holde seg til norsk fagspråk i formidlingsarbeidet – som også inkluderer AFF og SNF. Det vil gi et helt nødvendig felles grunnlag og en enighet om at NHHs ansatte skal være dyktige og profesjonelle språkbrukere - på norsk så vel som engelsk. Generelt er det behov for rolleavklaring og ansvars plassering når det gjelder hvem skal bidra med nødvendig kunnskap slik at NHHs forskningsaktiviteter kan formidles til samfunnet for øvrig på en god måte. Det vil videre være viktig å ha en avklart strategi på hva og hvor mye som skal oversettes fra norsk til engelsk på NHHs nettsider. Det vil gi forutsigbarhet for leserne og for eksempel for ansvarlig for Paraplyen.

På samme måte vil det at doktoravhandlinger, som skrives på engelsk, inneholder et norsk sammendrag av et visst omfang hvor det ikke brukes engelske faguttrykk, men norske, føre til bedre og flere saker som kan formidles videre til norsk presse. Videre bør forskningsartikler som skrives på engelsk følges av et sammendrag på norsk. Et slikt sammendrag vil – på samme måte som for ph.d.-avhandlinger – gi større effekter på formidlingssiden.

En mer generell utfordring er å heve formidlingskompetansen hos den enkelte forsker. NHHs informasjonsavdeling tilbyr per i dag kurs i forskningsformidling (mediekurs og kronikkurs). Arbeidsgruppen anbefaler sterkt at disse aktivitetene videreføres som konkrete tiltak.

Som tidligere nevnt, ville det være kvalitetshevende for formidlingen om en kunne få etablert økonomisk-administrativ terminologi som har aksept blant fagmiljøene på NHH og som kan brukes både i undervisningen og i allmennrettet formidling. Dette kan gjøres ved å utvide den eksisterende termbasen ved NHH. En slik ressurs bør være offentlig tilgjengelig på NHHs nettsider siden den vil være til god nytte for eksterne brukere, noe som også vil føre til større trafikk til nhh.no.

I tillegg vil arbeidsgruppen foreslå at NHH etablerer insentivordninger for å publisere på norsk, inkludert utarbeidelse av norske lærebøker. Dette vil også være et tiltak som vil føre til videreutvikling av norsk økonomisk-administrativt fagspråk.

6. Administrasjonsspråk

6.1 Situasjonen i Norge

Tendensen i utdanningssektoren er økt internasjonal rekruttering i fagstaben. Dette aktualiserer diskusjonen om det administrative språket. Manglende norskkompetanse i den internasjonale staben og evt. manglende engelskkompetanse i den norske staben, bør i følge UHR kobles til en refleksjon omkring demokrati, formidling og språkbruk.

UHR konkluderer med at administrasjonsspråket fortsatt skal være norsk. For å sikre en enhetlig studieadministrativ norsk-engelsk terminologi har UHR de siste årene utviklet en egen termbase rettet mot universitets- og høyskolesektoren.¹⁷

6.2 Situasjonen ved NHH

Høyskolens ansatte kommer fra hele verden, og ca 25 nasjonaliteter er representert. De administrativt ansatte er stort sett norske, mens den vitenskapelige staben har et større internasjonalt preg. Sammensetningen av fagstaben ved NHH i forhold til statsborgerskap viser per i dag (november 2009) at 46 % av ph.d.-kandidatene og 31 % av postdoktorene kommer fra land utenfor Skandinavia. Tilsvarende tall for øvrige ansatte i NHHs fagstab er 11 % av professorene, 6 % av førsteamanuensene og 30 % av ansatte i toerstillinger. Til sammen gjelder dette 64 ansatte, eller ca. 25 % av fagstaben. En mer detaljert oversikt følger nedenfor.

Stillinger	Antall ansatte	Norske / skandinaviske	Utenlandske (u. Skandinavia)
Fast ansatte			
- Amanuenser	2	1	1
- Førsteamanuenser	51	48	3
- Professorer	75	67	8
Totalt	128	116	12
Midlertidig ansatte			
- Stipendiater	74	40	34
- Postdoktorer	16	11	5
Totalt	90	51	39
Toerstillinger			
- Professorer	32	22	10
- Førsteamanuenser	11	9	2
- Amanuenser	1	0	1
Totalt	44	31	13
Totalt – alle kategorier	262	198 (75 %)	64 (25 %)

For høyskolen er det viktig at alle ansatte får nødvendig informasjon på et språk som de behersker. Det er et krav til nyansatte at de behersker norsk og/eller engelsk. NHH tilbyr norskopplæring for utenlandske ansatte. Dette er et frivillig tilbud som også gjelder for ektefeller.

På instituttene foregår mye av den formelle kommunikasjonen på engelsk. Instituttseminarer, fagseminarer, nettsidene osv er på engelsk. Instituttstyremøtene er på norsk, men noen av instituttene sender ut referater eller oppsummeringer av referatene på engelsk. Informasjon via e-post til de ansatte blir sendt ut på norsk, norsk og engelsk eller bare på engelsk. Generelt er praksisen på instituttene at man presenterer seg på engelsk utad, internt benyttes norsk – ellers engelsk ved behov.

¹⁷ <http://termbase.uhr.no/>

Som nevnt er ca 25 % av fagstaben ved NHH ikke fra Skandinavia. Mange av disse forstår og uttrykker seg likevel godt på norsk. På institutt for samfunnsøkonomi er for eksempel halvparten i denne gruppen.

6.3 Arbeidsgruppens vurderinger

I likhet med UHR mener arbeidsgruppen at administrasjonsspråket ved NHH som hovedregel skal være norsk. Dette innebærer at en ikke automatisk skal endre språk til engelsk selv om en skal informere til en gruppe hvor flere av mottakerne vil være ikke-norskspråklige. Når informasjonen berører både norske og utenlandske ansatte, bør derimot prinsippet om parallellspråklighet gjelde ved at kommunikasjonen foregår på både norsk og engelsk. Her bør det nok en større bevisstgjøring til, blant annet på instituttnivå. Videre må informasjon som er relevant i ansettelsesforholdet være tilgjengelig både på norsk og engelsk. Dette gjelder stillingstilbud, ansettelseskontrakter, brev om lønns- og stillingsforhold.

Det betyr at arbeidsgruppen ikke synes det er tilstrekkelig at for eksempel instituttsidene foreligger kun i engelsk språkdrakt. Videre må NHH også sikre at den norskspråklige informasjonen er slik at kravet om nynorsk opprettholdes. Det bør være en målsetting for NHH at alle dokumenter som er knyttet til personalforvaltning foreligger både på engelsk og på norsk. Ledige vitenskapelige stillinger bør også lyses ut på både norsk og engelsk på høyskolens nettsider og i andre kanaler/medier.

Det bør derfor være et mål at vi skal ha all intern og ekstern informasjon på norsk. Prinsippet om parallellspråklighet og hensiktsmessighet vil så legge føringer for det som skal oversettes fra norsk til engelsk. I praksis betyr dette for eksempel at NHHs nettsider skal foreligge på norsk. Mye bør i tillegg oversettes til engelsk. For å sikre en konsistent av studieadministrativ terminologi mener arbeidsgruppen at UHRs termbase skal tas i bruk som et verktøy.

Videre er det viktig å legge til rette for at ikke-norskspråklige ansatte blir godt integrert både i NHH miljøet og i samfunnet for øvrig. Dette er nødvendig om vi skal ha en demokratisk arbeidsplass hvor alle er i stand til å holde seg orientert om viktige saker som diskuteres på arbeidsplassen og hvor alle kan delta i debatten. Dette betyr at sentrale saksdokumenter og rapporter som berører større grupper av ansatte, avdelinger på tvers etc. bør foreligge på norsk, men med utførlige sammendrag på engelsk.

Arbeidsgruppen er klar over at dette stiller store krav til ansatte som ikke har norsk eller et annet skandinavisk språk som morsmål. NHH må derfor satse på god opplæring både i norsk språk og kultur, som ett av tiltakene for å sikre at alle ansatte integreres best mulig. Dette vil også være et bidrag til å sikre stabil arbeidskraft til NHH. Gode norskkunnskaper vil også være viktig med hensyn til forskningsformidling og deltagelse i samfunnsdebatten for øvrig.

Derfor mener arbeidsgruppen at norskopplæring bør være obligatorisk for nyansatte, internasjonale forskere i faste stillinger. Dette vil både fremme norsk som fagspråk men også i større grad bidra til integrering av utenlandske forskere og til mer stabile ressurser. Her vil det være naturlig å legge seg på samme praksis som en har ved andre norske høyere utdanningsinstitusjoner, slik som NTNU. Dette innebærer i så fall at det stilles krav om at det eksisterende tilbudet om norskkurs (NOR 010, NOR 011 og ELE 426) gjennomføres innen en treårsperiode, evt. et tilpasset tilbud utarbeidet i samråd med fagansvarlig ved Institutt for fagspråk og interkulturell kommunikasjon. Et slikt krav må i så fall tas med i den totale arbeidsbelastningen for de ansatte dette gjelder for at det skal være gjennomførbart. Det enkelte institutt bør være ansvarlig for å påse at sine ansatte oppfyller kravene til norskopplæring. Også utenlandske ph.d.-studenter bør oppfordres til å ta norskopplæring som en del av videre rekruttering.

God integrering av internasjonalt rekrutterte handler imidlertid ikke bare om god norskundervisning. Det handler også om å styrke engelskkunnskaper for norske ansatte. En generell styrking av språkopplæringen ved NHH, både norsk og engelsk, vil være gunstig både for arbeidsmiljøet og kvaliteten på det faglige samarbeidet. NHH bør i den sammenhengen vurdere om alle tiltak som retter seg mot språklig kompetanseheving bør koordineres samlet gjennom f.eks. et eget kompetansesenter eller egen stabsfunksjon. Et slikt senter bør også tilby språktjenester som oversettelse og språkvask til ansatte ved NHH, både forelesere, forskere, ph.d-kandidatene og administrativt ansatte. En mulighet her vil være å søke samarbeid med Universitetet i Bergen og Høgskolen i Bergen, evt. Oslo-miljøet som er i ferd med å utvikle et slikt tilbud for på tvers av

institusjonen der, eller å knytte til seg faste språkkyndige personer eksternt som kan benyttes av NHHs enheter.

7. Forslag til språkpolitiske retningslinjer for NHH

I mandatet til arbeidsgruppen slås det fast at retningslinjene må omfatte alle deler av NHHs virksomhet. I tråd med dette har arbeidsgruppen fokusert på både undervisning, forskning, formidling og administrasjon.

NHH ønsker å ta ansvar for å ivareta og videreutvikle norsk fagspråk innen de økonomisk-administrative fagområdene. Arbeidet med å utarbeide språkpolitiske retningslinjer har derfor hatt som mål å fremme forslag som sikrer dette. Videre har et mål vært å sikre parallellspråklighet hvor dette er hensiktsmessig. Høyskolens mål om å styrke internasjonaliseringen ved NHH har vært viktig i denne diskusjonen. Til sist har det vært et mål for arbeidsgruppen å arbeide fram retningslinjer som kan fremme kvalitet i språket generelt, uansett hvilket språk eller målform som benyttes i kommunikasjonen.

Et nøkkelbegrep i forslaget er *parallellspråklighet*, som her defineres som:

en situasjon hvor både norsk og engelsk er i bruk, og hvor norsk vil være det foretrukne språkvalget når det ikke er nødvendig å bruke et fremmedspråk¹⁸

NHH har i de siste årene hatt en utvikling mot mer bruk av engelsk både innenfor forskning, formidling og undervisning. Vi rekrutterer også stadig flere studenter og medarbeidere fra utlandet. Parallellspråklig kompetanse har derfor blitt viktig.

Enten vi kommuniserer på norsk eller engelsk, mener arbeidsgruppen at NHH må være opptatt av at vi alle benytter et godt språk. Det må gjelde generelt for høyskolen, og også for f.eks. eksterne gjesteforelesere eller andre bidragsytere. Selv om vi trolig kan komme langt med en økt bevisstgjøring rundt vår egen språkbruk, tror arbeidsgruppen at NHH må styrke den språklige kompetansen, både på norsk og engelsk, og sette av ressurser til dette arbeidet.

Arbeidsgruppen mener høyskolen har et særskilt ansvar for å motvirke domenetap innenfor økonomisk-administrative fagområder. En rekke undersøkelser peker på at det i enkelte sammenhenger synes som om norsk oppfattes som mindre prestisjefyllt enn engelsk. For NHH bør det derfor være viktig å etablere et norsk fagspråk som er prestisjetungt å bruke i alle fagmiljøene på høyskolen.

Arbeidsgruppen mener norsk bør være hovedspråket for høyskolen. Av hensyn til både fremmedspråklige og norskspråklige ansatte og studenter, bør man benytte parallellspråklighet der dette anses som hensiktsmessig.

For å nå disse målene, har det vært viktig for arbeidsgruppen å komme fram til retningslinjer som det er mulig å implementere gjennom konkrete tiltak. I tillegg til et sett med overordnede retningslinjer, foreslår derfor arbeidsgruppen mer konkrete retningslinjer for de ulike delene av virksomheten ved NHH. Disse retningslinjene vil danne utgangspunkt for det arbeidet som må fortsette i de ulike enhetene ved NHH for å sette språkpolitikken ut i praktisk handling.

¹⁸ http://www.spraakbanken.uib.no/Dokumentasjon/norsk_i_hundre.pdf

Overordnede språkpolitiske retningslinjer

- Norsk er hovedspråket ved NHH
- NHH har et nasjonalt ansvar når det gjelder vedlikehold og videreutvikling av norsk som fagspråk innenfor de økonomisk-administrative fagområdene. NHHs termbase for norsk-engelsk terminologi skal videreutvikles og utvides til en nasjonal termbase for økonomisk-administrative fag.
- NHH skal tilstrebe god språklig kvalitet i all kommunikasjon, uansett språk
- Kommunikasjonen bør skje på det språket som er mest formålstjenelig for de mottakerne kommunikasjonen retter seg mot
- NHH skal praktisere parallellspråklighet, der dette er hensiktsmessig

Utdanning

- Norsk er hovedspråket i undervisningen i NHHs bachelorprogram. All obligatorisk undervisning skal gis på norsk.
- Norsk er hovedspråket i undervisningen i NHHs masterprogrammer. Minst halvparten av kurstilbudet skal være på norsk.
- Engelsk er hovedspråket i undervisningen i NHHs ph.d.-program
- NHH skal praktisere parallellspråklighet i kommunikasjon med studentene, der dette er hensiktsmessig. Informasjon om studiene, kurs- og profiltitler, kursbeskrivelser etc. skal ha en parallellspråklig presentasjon. Undervisningsspråket skal gå klart fram av kursbeskrivelsen.
- Det skal utarbeides termlister (norsk-engelsk) for de mest sentrale begrepene i alle økonomisk-administrative kurs ved NHH. Termlister som utarbeides av forelesere skal inngå i NHHs termbase.

Forskning og formidling

- Valg av publiseringspråk må være bestemt av hvem forskningen retter seg mot
- For at NHH skal oppfylle sitt nasjonale ansvar for utvikling og ivaretagelse av norsk fagspråk samt for formidling av forskningsbasert kunnskap til allmennheten, må forskningsresultater også presenteres på norsk.
- Alle NHH-relaterte forskningsprosjekter skal presentere seg med egne nettsider på både norsk og engelsk
- Det skal skrives et utfyllende sammendrag på norsk i alle ph.d.-avhandlinger og masteroppgaver som skrives på engelsk
- Det skal skrives et sammendrag på norsk av alle engelskspråklige forskningsartikler og annet arbeid som registreres i ForskDok, inkludert stikkord på både norsk og engelsk

Administrativt språk

- Norsk er det primære administrative språket ved NHH
- NHH skal praktisere parallellspråklighet der dette er hensiktsmessig, slik at alle ansatte sikres relevant informasjon på et språk de forstår

- Fast ansatte ved NHH bør beherske både norsk og engelsk

Kvalitet i språket

- For å sikre god språklig kvalitet i all kommunikasjon, skal NHH ha et tilbud om språklig kompetanseheving til alle ansatte, inkludert:
 - Tilbud om relevant språkopplæring – både i norsk og engelsk. Fast ansatte som ikke behersker norsk skal sikres norskopplæring, og skal innen en periode på tre år kunne dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller et annet skandinavisk språk
 - Tilbud om kurs i akademisk skriving
 - Tilbud om kurs i forskningsformidling, inkludert kurs i kronikkskriving og mediekurs
 - Tilbud om språkvask og kvalitetssikring av artikler, sammendrag av innlegg etc.

8. Proposed language guidelines for NHH

The committee's mandate states that the proposed guidelines must apply to all areas of activity at NHH. The committee has therefore focused on teaching, research, knowledge dissemination and administration.

NHH wishes to uphold and develop Norwegian as a professional language within the areas of economics and business administration. One of the committee's objectives has therefore been to formulate guidelines to ensure that this takes place. Another aim has been to promote parallel use of languages where appropriate. The aim of NHH to raise its level of internationalisation has played an important part in this discussion. Finally, it has been the committee's objective to draw up guidelines aimed at ensuring a consistently high standard of language, irrespective of the language chosen for any given purpose.

A key concept in this proposal is *parallel use of languages*, defined for this purpose as:

a situation in which both Norwegian and English are in use, and in which Norwegian is the language of choice where there is no need to use a foreign language¹⁹

In recent years English has become more widely used at NHH for research, dissemination of information and teaching. An increasing number of students and employees are being recruited from other countries, meaning that the ability to communicate in more than one language in parallel has become even more important.

The committee feels it is vital that everyone at NHH – NHH's own employees, external lecturers and other invited speakers – should be concerned with language quality, whether they use Norwegian or English. Although a great deal can probably be achieved simply by focusing more consciously on our own use of language, the committee is of the opinion that NHH should take deliberate steps to improve the quality of language used throughout the institution, and allocate resources to this end.

The committee believes that NHH has a particular responsibility to counteract domain loss in the areas of economics and business administration. A number of surveys have shown that in certain contexts Norwegian is perceived as less prestigious than English. It should therefore be a matter of importance for NHH to develop a professional Norwegian felt to carry prestige throughout the institution.

The committee is of the opinion that Norwegian ought to be the primary language at NHH, while Norwegian and English should be used in parallel where appropriate out of consideration to foreign and Norwegian students and employees.

In order for these objectives to be attainable, the committee has endeavoured to formulate guidelines that can be implemented through concrete measures. In addition to a set of core language guidelines, the committee has also drawn up more specific guidelines for the various areas of activity at NHH. It is envisaged that these guidelines will form the starting point for the practical implementation of a common language policy throughout NHH.

¹⁹ http://www.spraakbanken.uib.no/Dokumentasjon/norsk_i_hundre.pdf

Core language guidelines

- Norwegian is the primary language of NHH
- NHH has a national responsibility to uphold and develop Norwegian as a professional language within the areas of economics and business administration. The NHH Norwegian-English termbase shall continue to be developed and expanded to become a national termbase for economics and business administration.
- NHH shall endeavour to ensure high-quality language usage in all communication, irrespective of language
- All communication should take place in the language best suited to the intended recipients of the communication
- NHH shall practise parallel use of languages where appropriate

Teaching

- Norwegian is the primary teaching language for the NHH bachelor's programme. All compulsory teaching shall be in Norwegian.
- Norwegian is the primary teaching language for the NHH master's programmes. At least half of all courses offered shall be taught in Norwegian.
- English is the primary teaching language for the NHH PhD programme.
- NHH shall practise parallel use of languages in communication with students where appropriate. All information about courses, course titles, course descriptions etc shall be presented in parallel in Norwegian and English. The course description shall state clearly the teaching language for each course.
- Terminology lists (Norwegian-English) shall be drawn up for key concepts in all economics and administrative courses at NHH. Term lists drawn up by lecturers shall form part of the NHH termbase.

Research and publications

- The language of any publication shall be based on the target readership
- In order to ensure that NHH fulfils its national responsibility to uphold and develop Norwegian as a professional language in its subject areas and to disseminate research-based knowledge to the general public, all research results shall also be presented in Norwegian.
- All NHH-related research projects shall be presented in Norwegian and English on dedicated websites
- An extensive Norwegian abstract shall be produced for all PhD theses and master's dissertations written in English
- A Norwegian abstract shall be produced for all research and other articles in English registered in the ForskDok databases, complete with keywords in both Norwegian and English

Administration

- Norwegian is the primary administrative language at NHH

- NHH shall practise parallel use of languages where appropriate, in order to ensure that all employees have access to relevant information in a language they are familiar with
- Permanent employees of NHH should have a good command of both Norwegian and English

Quality of language

- In order to ensure high-quality use of language in all forms of communication, NHH must establish a programme to raise the quality of language used by all employees, including:
 - Relevant language tuition in both Norwegian and English. Permanent employees who do not speak Norwegian must be offered Norwegian language courses and be required to document a satisfactory degree of proficiency in Norwegian or another Scandinavian language within three years
 - Courses in academic writing
 - Courses in how to popularise research, including how to write chronicles, and media courses
 - Proofreading and quality assurance of articles, abstracts, etc.

9. Litteratur og lenkesamling

Guldbrandsen, Pål, Torben V. Schroeder, Josef Milerad og Magne Nylenna (2002). Skjerm eller papir, morsmål eller engelsk: Når husker skandinaviske leger best hva de har lest? *Ugeskrift for Læger*(2002) (27).

Hellekjær, Glenn-Ole (2005) *The Acid Test: Does Upper Secondary EFL Instruction Effectively Prepare Norwegian Students for the Reading of English Textbooks at Colleges and Universities*. Oslo: Universitetet i Oslo.

Hertzberg, Frøydis (1996). Hvilken faglig og pedagogisk betydning har lærebøker på norsk i universitets- og høyskolestudier? I: *Maal og Minne*, no 1 (1996), 95-102.

Kristiansen, Tore og Lars. S. Vikør (2006). *Nordiske språkhaldningar. Ei meningsmåling*. Oslo: Novus forlag.

Bologna Declaration of 19 June 1999

http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/990719BOLOGNA_DECLARATION.PDF [besøkt 18. januar 2010]

Rapport og planer 2008-2009

<http://www.nhh.no/no/om-nhh/sentrale-dokumenter/kvalitet/rapportering.aspx> [besøkt 18. januar 2010]

St.meld.nr. 35 (2007-2008) Mål og mening. Ein heilskapleg norsk språkpolitikk

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kkd/dok/regpubl/stmeld/2007-2008/stmeld-nr-35-2007-2008.html?id=519923> [besøkt 31. august 2009]

St.meld.nr. 14 (2008-2009) Internasjonalisering av utdanning

<http://www.regjeringen.no/pages/2152661/PDFS/STM200820090014000DDDPDFS.pdf> [besøkt 31. august 2009]

St.meld.nr 30 (2008-2009) Klima for forskning

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-30-2008-2009.html?id=556563> [besøkt 3. november 2009]

Universitets- og høyskolerådets språkpolitiske plattform

http://www.uhr.no/om_uhr/sentrale_dokumenter/sprakpolitisk_plattform [besøkt 31. august 2009]

Paraplyen, Internavis for NHH-miljøet

<http://paraplyen.imaker.no/paraplyen/> [besøkt 3. november 2009]

Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.)

[http://www.nhh.no/no/studentsider/forskrifter/forskrift-for-graden-philosophiae-doctor-\(ph.d.\).aspx](http://www.nhh.no/no/studentsider/forskrifter/forskrift-for-graden-philosophiae-doctor-(ph.d.).aspx) [besøkt 5. oktober 2009]

Strategi for NHH 2010 – 2013, <http://haleru.no/om-nhh/om-nhh/strategi-for-nhh.aspx> [besøkt 3. november 2009]

Norsk i hundre! Norsk som nasjonalspråk i globaliseringens tidsalder. Et forslag til strategi. Språkrådet (2005)

http://www.spraakbanken.uib.no/Dokumentasjon/norsk_i_hundre.pdf [besøkt 31. august 2009]

Masterprogrammer på engelsk i Norge. I bredde og nisjer. NIFU STEP, Rapport nr 36 2009

http://www.nifustep.no/norsk/publikasjoner/masterprogrammer_paa_engelsk_i_norge [besøkt 3. november 2009]

NHH Alumni

<https://alumni.nhh.no/no/public/start/start.asp> [besøkt 5. oktober 2009]

NHH Termbase

<http://www.nhh.no/en/research---faculty/department-of-professional-and-intercultural-communication/current-research-projects.aspx> [besøkt 3. november 2009]

NHOs språkplakat

http://www.nho.no/getfile.php/bilder/RootNY/filer_og_vedlegg1/Spr%E5kvett%20for%20n%E6ringslivet-bm.pdf [besøkt 3. november 2009]

Ot.prp. nr. 71 (2008-2009) Om lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler

<http://www.regjeringen.no/pages/2178555/PDFS/OTP200820090071000DDDPDFS.pdf> [besøkt 5. oktober 2009]

Sammen om kunnskap. Nytt system for dokumentasjon av formidling

<http://www.uhr.no/utvalg/formidling/Formidlingsprosjektetindikatormodell.htm> [besøkt 5. oktober 2009]

St.meld.nr. 14 (2008-2009) Internasjonalisering av utdanning

<http://www.regjeringen.no/pages/2152661/PDFS/STM200820090014000DDDPDFS.pdf> [besøkt 3. november 2009]

Underviseres holdninger til engelsk som undervisningssprog – en spørgekemaundersøgelse på Københavns Universitet http://cip.ku.dk/pdf/publ/Underviseres_holdninger_til_engelsk_som_undervisningssprog.pdf/ [besøkt 3. november 2009]

Vekt på forskning. Nytt system for dokumentasjon av vitenskapelig publisering, UHR (2004)
http://www.uhr.no/documents/Vekt_p__forskning__sluttrappport.pdf [besøkt 5. oktober 2009]

UHRs termbase for Universitets- og høyskolesektoren
<http://termbase.uhr.no/> [besøkt 27. februar 2010]